

کره جنوبی - بخشی برای بانکدارها*

مترجم: محمد کردبچه

موضوع بدهی، فکر کلیه شرکت کنندگان در اجلاس سالانه صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی در سئول، پایتخت کشور در حال توسعه‌ای که از لحاظ بدهی خارجی در دنیا در مرتبه چهارم قرار دارد، را به خود مشغول ساخته است. اگر چه برخی از هیئت‌های نمایندگی نگران هستند که کشور میزبان مشکلاتی برای طلبکاران خارجی خود ایجاد نماید، در حال حاضر می‌بایستی آرامش خود را حفظ نمایند.**

کره جنوبی از عدم تحقق هدفهای جاه‌طلبانه خود بیش از صدمه‌های واقعی اقتصادی رنج می‌برد. رشد محصول ناخالص ملی این کشور در سال جاری که در بررسی‌های اولیه ۷٪ برآورد شده بود، انتظار می‌رود تنها به ۵٪ برسد. کسری حساب جاری تراز بوداختهای کشور نیز برخلاف انتظار اولیه دولت، به ۵۰۰ تا ۷۰۰ میلیون دلار کاهش نیافته و احتمالاً "به معادل کسری سال گذشته، یعنی حدود ۱/۲ میلیارد دلار، خواهد رسید. اگر چه کسری مزبور به معنی استقراض بیشتر است، لکن در مقایسه با کسری ۵/۳ میلیارد دلاری سال ۱۹۸۰ به نظر می‌رسد مشکل زیادی فراهم آورد.

اقتصاد کشور کره جنوبی همراه با سه کشور دیگر آسیایی که از رشد سریعی برخوردارند (هنگ‌کنگ، سنگاپور، تایوان)، به میزان قابل ملاحظه‌ای وابسته به آمریکا است، صادرات این کشور به ایالات متحده که در سال ۱۹۸۴ حدود ۳۵٪ کل صادرات را تشکیل می‌داد موجب افزایش کل صادرات به میزان ۲۲٪ و محصول ناخالص ملی واقعی به میزان ۷/۵٪ گردید. تغییر جهت رشد اقتصادی آمریکا از حالت رونق به رکود در سال جاری، به کشورهای یادشده صدمه خواهد زد. در هفت ماهه اول سال ۱۹۸۵، رشد کل صادرات کره متوقف شد و صادرات این کشور به آمریکا ۲۶٪ کاهش یافت.

کشور آمریکا را نمی‌توان تنها عامل تنزل فاحش اقتصاد کره جنوبی دانست، زیرا صادرات ژاپن به آمریکا در حال افزایش است (البته با نرخ کمتری از گذشته). عامل دیگر بازدارنده رشد اقتصادی کره

*"South Korea, the bankers' pet", *The Economist* (Oct. 5, 1985), 17

** به تاریخ مقاله توجه فرمایید.

وابستگی صادرات و رشد اقتصادی این کشور به تعداد محدودی محصول است. تقریباً نیمی از صادرات این کشور مربوط به بخشهای کشتی سازی، نساجی و کفش می شود.

در نیمه اول سال جاری صادرات کشتی، محصولات نساجی و کفش کره به ترتیب ۲۴٪، ۵۰٪ و ۶٪ نسبت به دوره مشابه سال قبل کاهش یافت. همچنین، بروزههای ساختمانی در خاورمیانه و آسیا نیز که یکی از منابع عمده درآمدی محسوب می شود، در حال اتمام است. دریافتیهای صنایع ساختمانی از خارج در هفت ماهه اول سال ۱۹۸۵ حدود ۴۰٪ نسبت به دوره مشابه سال قبل کاهش داشته است. کره جنوبی سعی بر تغییر اولویت صنعتی خود از صنایع با تکنولوژی نسبتاً در سطح پایین به صنایع تولید کالاهای پیچیده تر با سوددهی بیشتر مانند الکترونیک و اتومبیل سازی دارد. در سال ۱۹۸۴ چهار شرکت از بزرگترین شرکتهای پیوسته (conglomerate) کره جنوبی یعنی هیوندای، سامسونگ، لاکسی و دائه وو به میزان قابل توجهی در کارخانه های تولیدکننده نیمه هادیها سرمایه گذاری نمودند. در عین حال هیوندای و دائه وو در حال حاضر مشغول گسترش کارخانه های اتومبیل سازی خود هستند و تا سال ۱۹۸۷ شرکت دیگری به نام "کیا" نیز به آنها خواهد پیوست. اگرچه در نیمه اول سال ۱۹۸۵ صادرات اتومبیل و قطعات اتومبیل کره جنوبی ۱۷/۵٪ نسبت به سال قبل افزایش یافت، لکن هنوز کمتر از ۲/۵٪ کل صادرات این کشور را به خود اختصاص داده است.

همزمانی کاهش رشد اقتصادی آمریکا و تغییر فوق در اولویتهای صنعتی، کره جنوبی را زیر فشار قرار داده است. در حال حاضر فشارهای موجود موقتی تلقی می شود. اتومبیلهای ساخت هیوندای در کانادا موفقیت داشته است و به زودی وارد بازار ایالات متحده خواهد شد. سایر صنایع اتومبیل سازی کره نیز مانند دائه وو و کیا از طریق ایجاد پیوستگی به ترتیب با جنرال موتورز و فورد، صادرات خود را در آینده تضمین نموده اند. صنایع تولید کالاهای الکترونیک کره نیز در حال انعقاد قرارداد عرضه با شرکتهای خارجی هستند. با این حال، اعمال سیاستهای حمایتی وارداتی و همچنین احتمال تصویب تشدید این سیاست توسط کنگره آمریکا، صنایع کره جنوبی را به جای گسترش صنایع صادراتی در داخل به ایجاد صنایع در خارج از کشور ترغیب نموده است. به طور مثال، هیوندای سالانه حدود ۱۰۰۰۰۰ اتومبیل در کانادا تولید خواهد نمود و یا صنایع الکترونیک کره ای به تولید تلویزیون در آمریکا خواهند پرداخت.

بدهکار نمونه

بانکداران بین المللی مستقر در سئول به ارزش اعتباری کره جنوبی در آینده اعتقاد راسخ دارند. این اعتقاد بر سه عامل استوار است: کیفیت و آگاهی دیوان سالاران کره ای، همبستگی مردم کره جنوبی و راهی که دولت کره برای ایجاد یک نظام سیاسی مردمی (و به اعتقاد آنها با ثبات بیشتر) در پیش گرفته است.

در سال ۱۹۸۰، کره سال وحشتناکی را پشت سر گذاشت. ناآرامیهای سیاسی، کشت نامناسب غلات، سرمایه گذاریهای جاه طلبانه و تورم پرشتاب، اقتصاد کشور را به سوی سقوط پیش برد. محصول ناخالص ملی ۵٪ کاهش یافت، نرخ تورم سالانه به ۲۵٪ رسید و کسری حساب جاری به ۹٪ محصول ناخالص ملی

افزایش یافت. تا سال ۱۹۸۲، بدهیهای خارجی کره به ۳۷ میلیارد ریال افزون شد که ۳۴٪ آن را وامهای کوتاه مدت تشکیل می داد.

بهبودهای ایجاد شده کافی نبود و به همین جهت دیوانسالاران کره‌ای به رهبران نظامی این کشور تأکید نمودند که رقابت‌های موجود در سطح بین‌المللی نرخهای تورم به مراتب پایین‌تری را طلب می‌نماید. و به دنبال آن، بر اثر اقدامات انجام شده، رشد متوسط سالانه عرضه پول از ۲۶٪ در دوره ۸۰-۱۹۸۲ به ۱۱٪ در سال ۱۹۸۴ کاهش یافت. با اعمال سیاست‌هایی نظیر افزایش مالیات‌های غیرمستقیم، وضع ۵٪ تعرفه بر نفت وارداتی و کاهش برخی از هزینه‌های دولتی، کسری بخش عمومی از ۴/۵٪ محصول ناخالص ملی در سال ۱۹۸۲، به ۱/۴٪ در سال ۱۹۸۳ کاهش داده شد. نرخ تورم با کاهش قابل‌ملاحظه‌ای روبه‌رو شد و به ۲٪ در سال رسید. در نتیجه مقامات مسئول جهت تشویق صادرکنندگان در سال ۱۹۸۳ ارزش پول رایج کره (ون) را بر مبنای وزن تجاری به‌طور واقعی ۷٪ کاهش دادند.

اقدامهای یادشده برای سرمایه‌داران پرچوش و خروش و کارمندان تشنه‌کار کره‌ای امکانات لازم را برای بهره‌گیری از بهبود ایجاد شده در وضع اقتصادی آمریکا در سال‌های ۱۹۸۳ و ۱۹۸۴ فراهم ساخت. از سال ۱۹۸۰ رشد سریع صادرات موجب کاهش کسری حساب جاری شد و بازپرداخت بدهیهای قابل‌توجه کره را میسر نمود. رشد بدهیهای خارجی از ۳۵٪ در سال در دوره ۷۹-۱۹۸۰ به ۱۶٪ در دوره ۸۱-۱۹۸۲ و ۸٪ در دوره ۸۳-۱۹۸۴ کاهش یافت. نسبت بدهیهای کوتاه‌مدت به کل بدهیها از ۳۴٪ در پایان سال ۱۹۸۲ به ۲۶٪ در پایان سال ۱۹۸۴ کاهش پیدا نمود.

در حال حاضر سیاستگذاران کره جنوبی از کند شدن رشد اقتصادی بیش از افزایش قیمت‌ها نگران هستند. تورم هنوز در حداقل است. برای پاسخگویی به فشارهای داخلی و کمک به صنایع ساختمانی، دولت سیاست‌هایی که حالت تورمی ملایمی دارند را اعلام نموده است. محدودیت استقراض خارجی به قوت خود باقی است و اشکالی در زمینه پرداخت اقساط و تعهدات مربوط به بدهی ۴۵ میلیارد دلاری (در پایان ماه ژوئیه) وجود ندارد.

کره جنوبی ضعفهای متعددی دارد که برخی از آنها ناشی از یویایی و تحرک این کشور است. کارگاههای بزرگ صنعتی این کشور تمایل دارند که به صورت همگانی به صنعت مشابه جدیدی که از وامهای ارزان دولتی بهره می‌گیرد هجوم برند. اگرچه زمانی که این صنایع بخش مناسب را انتخاب نمودند در واقع جزئی از قدرت کره جنوبی محسوب می‌شوند، لکن در عمل سایر صنایع را از بهره‌گیری از سرمایه محروم نموده که تأثیر کلی آن محدود ماندن دامنه صادرات کره خواهد بود. دولت کره با تغذیه‌های بیشتر و در اختیار قرار دادن تسهیلات اعتباری عادلانه‌تر به کارگاههای کوچک تلاش در تغییر روند یاد شده دارد.

□